

Opracowano na
podstawie: t.j.
Dz. U. z 2024 r.
poz. 256, 859,
1246.

U S T A W A

z dnia 31 lipca 2019 r.

o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji

Art. 1. 1. Ustawa określa warunki nabywania prawa, tryb przyznawania oraz zasady wypłacania i finansowania świadczenia dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, zwanego dalej „świadczeniem uzupełniającym”.

2. Celem świadczenia uzupełniającego jest dodatkowe wsparcie dochodowe osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji.

3. Świadczenie uzupełniające przysługuje osobom zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli są:

- 1) obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej lub
- 2) posiadającymi prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, lub
- 3) cudzoziemcami legalnie przebywającymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2. 1. Świadczenie uzupełniające przysługuje osobom, które ukończyły 18 lat i których niezdolność do samodzielnej egzystencji została stwierdzona orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji albo orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji, albo orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i niezdolności do samodzielnej egzystencji, albo orzeczeniem o całkowitej niezdolności do służby i niezdolności do samodzielnej egzystencji, zwanym dalej „osobami uprawnionymi”.

2. Świadczenie uzupełniające przysługuje osobom uprawnionym, które nie posiadają prawa do świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych albo suma tych świadczeń o charakterze innym niż jednorazowe, wraz z kwotą wypłacaną przez zagraniczne instytucje właściwe do spraw emerytalno-rentowych, z wyłączeniem renty rodzinnej przyznanej w okolicznościach, o których mowa w art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251, 1429 i 1672 oraz z 2024 r. poz. 834 i 858), zasiłku pielęgnacyjnego, dodatku energetycznego, o którym mowa w art. 5c ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 266, 834 i 859), dodatku osłonowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 953), świadczenia ratowniczego z tytułu wysługi lat w ochotniczej straży pożarnej, o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 233), dodatku węglowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1207), dodatku dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła, o którym mowa w art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1772, 1693 i 2760 oraz z 2024 r. poz. 859), dodatku elektrycznego, o którym mowa w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku oraz w 2024 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1704, 1785 i 2760 oraz z 2024 r. poz. 859), świadczenia pieniężnego z tytułu pełnienia funkcji sołtysa, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa (Dz. U. poz. 1073 oraz z 2024 r. poz. 1246), świadczenia wspierającego, o którym mowa w ustawie z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. poz. 1429 i 2760), bonu energetycznego, o którym mowa w art. 2 ustawy z dnia 23 maja 2024 r. o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego (Dz. U. poz. 859), oraz innych dodatków i świadczeń wypłacanych wraz z tymi świadczeniami na podstawie odrębnych przepisów przed

dokonaniem odliczeń, potrąceń i zmniejszeń, nie przekracza kwoty 2157,80 zł miesięcznie.

3. Kwota miesięczna uprawniająca do świadczenia uzupełniającego, o której mowa w ust. 2 oraz w art. 4 ust. 1 i 2, podlega podwyższeniu w terminach i na zasadach określonych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

4. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza, w formie komunikatu, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, co najmniej na 7 dni roboczych przed najbliższym terminem waloryzacji, uwzględnianą od tego terminu kwotę miesięczną uprawniająca do świadczenia uzupełniającego, o której mowa w ust. 2 oraz w art. 4 ust. 1 i 2.

Art. 3. 1. Ustalenie prawa do świadczenia uzupełniającego następuje na wniosek osoby uprawnionej składany odpowiednio do organu wypłacającego świadczenie emerytalno-rentowe albo rentę socjalną, a w przypadku pozostałych osób uprawnionych – do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zwanych dalej „organem właściwym”.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) dane osoby uprawnionej:
  - a) imię i nazwisko,
  - b) datę urodzenia,
  - c) numer PESEL albo, jeżeli nie nadano tego numeru, serię i numer dowodu osobistego lub numer paszportu,
  - d) adres miejsca zamieszkania,
  - e) adres miejsca pobytu lub ostatniego miejsca zamieszkania – w przypadku osoby nieposiadającej adresu miejsca zamieszkania,
  - f) adres do korespondencji, jeżeli jest inny niż adres zamieszkania;
- 2) inne informacje, niezbędne do ustalenia prawa do świadczenia uzupełniającego;
- 3) wskazanie sposobu wypłaty świadczenia wraz z podaniem danych niezbędnych do jego wypłaty, z zastrzeżeniem że w przypadku świadczeń, o których mowa w ust. 1, sposób wypłaty świadczenia uzupełniającego jest taki sam jak wypłaty tych świadczeń;
- 4) podpis wnioskodawcy lub jego przedstawiciela ustawowego albo pełnomocnika.

3. Do wniosku należy załączyć:

- 1) orzeczenie, o którym mowa w art. 2 ust. 1, z wyjątkiem przypadku, gdy ten dokument jest już w posiadaniu organu właściwego;
- 2) w przypadku osób uprawnionych do emerytury i renty zagranicznej lub innego świadczenia zagranicznego o podobnym charakterze – dokument potwierdzający prawo do tych świadczeń i ich wysokość, wystawiony przez zagraniczną instytucję właściwą do spraw emerytalno-rentowych;
- 3) w przypadku, o którym mowa w art. 2 ust. 2, oświadczenie osoby uprawnionej lub jej przedstawiciela ustawowego albo pełnomocnika o nieposiadaniu prawa do świadczenia, o którym mowa w art. 2 ust. 2, lub o posiadaniu prawa do świadczenia wraz ze wskazaniem jego nazwy, organu przyznającego oraz wysokości; w przypadku posiadania prawa do więcej niż jednego świadczenia – oświadczenie powinno wskazywać wszystkie przysługujące prawa do świadczeń, o których mowa w art. 2 ust. 2.

4. Ustalenie prawa do świadczenia uzupełniającego następuje w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Art. 4. 1. Świadczenie uzupełniające przysługuje osobie uprawnionej w wysokości nie wyższej niż 500 zł miesięcznie, przy czym łączna kwota świadczenia uzupełniającego i świadczeń, o których mowa w art. 2 ust. 2, nie może przekroczyć 2157,80 zł miesięcznie, z zastrzeżeniem wyłączeń, o których mowa w art. 2 ust. 2.

2. W razie przyznania, ustania lub ponownego obliczenia wysokości świadczeń, o których mowa w art. 2 ust. 2, świadczenie uzupełniające podlega ponownemu obliczeniu z urzędu, w taki sposób, aby łączna kwota świadczeń, o których mowa w art. 2 ust. 2, wraz ze świadczeniem uzupełniającym, nie przekroczyła kwoty 2157,80 zł miesięcznie, z zastrzeżeniem wyłączeń, o których mowa w art. 2 ust. 2.

3. Świadczenie uzupełniające nie przysługuje osobie uprawnionej, która jest tymczasowo aresztowana lub odbywa karę pozbawienia wolności, z wyjątkiem osoby uprawnionej, która odbywa karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

Art. 5. 1. Przyznanie prawa do świadczenia uzupełniającego, odmowa prawa do świadczenia uzupełniającego, zmiana wysokości świadczenia uzupełniającego oraz stwierdzenie ustania prawa do świadczenia uzupełniającego następuje w drodze decyzji.

2. Decyzje w sprawie świadczenia uzupełniającego wydaje i świadczenie to wypłaca organ właściwy.

3. W razie zbiegu prawa do świadczeń, o których mowa w art. 2 ust. 2, decyzje w sprawie świadczenia uzupełniającego wydaje i świadczenie to wypłaca ten organ, który wypłaca dodatek pielęgnacyjny.

4. Decyzje w sprawie świadczenia uzupełniającego, sporządzone z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego, mogą zamiast podpisu zawierać nadruk imienia i nazwiska wraz ze stanowiskiem służbowym osoby upoważnionej do ich wydania.

Art. 6. Świadczenie uzupełniające przysługuje od miesiąca, w którym zostały spełnione warunki wymagane do jego przyznania, nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o to świadczenie.

Art. 7. 1. W sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie, dotyczących postępowania w sprawie świadczenia uzupełniającego, wypłaty tego świadczenia oraz wydawania orzeczeń, o których mowa w art. 2 ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy:

- 1) ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z wyjątkiem art. 136 tej ustawy;
- 2) ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2023 r. poz. 1280, 1429 i 1834), z wyjątkiem art. 47 tej ustawy;
- 3) ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2022 r. poz. 2528 oraz z 2023 r. poz. 347, 658, 1429, 1834 i 1872), z wyjątkiem art. 46 tej ustawy;
- 4) ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2024 r. poz. 90).

2. Osoba uprawniona jest obowiązana do informowania organu właściwego o wszelkich zmianach mających wpływ na prawo do świadczenia uzupełniającego oraz jego wysokość.

3. Jeżeli ustaną okoliczności będące podstawą przyznania świadczenia uzupełniającego, prawo do tego świadczenia ustaje od miesiąca, w którym nastąpiło zdarzenie będące podstawą utraty prawa do świadczenia uzupełniającego. Organ właściwy stwierdza decyzją ustanie prawa do świadczenia i wstrzymuje jego wypłatę.

Art. 8. 1. Osoba, która pobrała nienależnie świadczenie uzupełniające, jest obowiązana do jego zwrotu.

2. Za nienależnie pobrane świadczenie uzupełniające uważa się świadczenie:

- 1) wypłacone mimo ustania okoliczności będących podstawą jego przyznania, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie była pouczona o braku prawa do jego pobierania;
- 2) wypłacone mimo zmiany okoliczności będących podstawą do ustalenia jego wysokości, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie była pouczona o okolicznościach mających wpływ na zmianę wysokości świadczenia;
- 3) przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie;
- 4) przyznane na podstawie decyzji, której nieważność następnie stwierdzono, albo przyznane na podstawie decyzji, która została następnie uchylona w wyniku wznowienia postępowania, i osobie odmówiono prawa do świadczenia;
- 5) wypłacone osobie innej niż osoba, która została wskazana w decyzji przyznającej świadczenie, z przyczyn niezależnych od organu właściwego.

3. Od kwot nienależnie pobranego świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, 3 i 5, są naliczane odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

4. Należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia uzupełniającego ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranego świadczenia stała się prawomocna.

5. Nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranego świadczenia uzupełniającego za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenie zawiadomiła organ właściwy o zajściu okoliczności powodujących

ustanie prawa do świadczenia lub zmianę jego wysokości, a mimo to świadczenie było jej nadal wypłacane, w pozostałych przypadkach – za okres dłuższy niż 3 lata.

6. Nienależnie pobrane świadczenie uzupełniające podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

7. Kwoty nienależnie pobranego świadczenia uzupełniającego podlegają zwrotowi łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, z uwzględnieniem ust. 3, na rachunek bankowy wskazany przez organ właściwy. Odsetki są naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia do dnia zwrotu.

8. Podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego, są obowiązani zwrócić organowi właściwemu kwoty świadczeń uzupełniających przekazane na ten rachunek albo instrument płatniczy za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć osoby uprawnionej do świadczenia.

9. Organ właściwy dokonuje zwrotu środków uzyskanych z tytułu nienależnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami odpowiednio na rachunek bankowy Funduszu Solidarnościowego albo budżetu państwa.

Art. 9. Ze świadczenia uzupełniającego nie dokonuje się potrąceń i egzekucji.

Art. 10. 1. Organy właściwe są uprawnione do pozyskiwania i przetwarzania danych osobowych w zakresie niezbędnym do przyznawania, ustania prawa do świadczenia uzupełniającego i wypłacania tego świadczenia.

2. Na wniosek organu właściwego podmioty wypłacające świadczenia, o których mowa w art. 2 ust. 2, są obowiązane przekazać, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, dane niezbędne do ustalenia lub ustania prawa do świadczenia uzupełniającego.

3. Organ właściwy zawiadamia organ wypłacający świadczenie, o którym mowa w art. 2 ust. 2, o przyznaniu świadczenia uzupełniającego.

4. Zawiadomienie określa w szczególności: organ właściwy, osobę uprawnioną do świadczenia uzupełniającego, termin płatności tego świadczenia, datę, od której przyznano to świadczenie, oraz jego wysokość.

5. Organ wypłacający świadczenie, o którym mowa w art. 2 ust. 2, do którego organ właściwy przekazał zawiadomienie, powiadamia organ właściwy o każdej zmianie w prawie lub wysokości tego świadczenia w terminie 7 dni od dnia powstania tej zmiany.

6. Zabezpieczenia przetwarzania danych osobowych przez organy właściwe polegają co najmniej na:

- 1) dopuszczeniu do przetwarzania danych osobowych wyłącznie osób posiadających pisemne upoważnienie wydane przez administratora danych;
- 2) pisemnym zobowiązaniu osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych do zachowania ich poufności.

Art. 11. 1. Świadczenie uzupełniające, koszty obsługi wypłaty tego świadczenia, koszty obsługi wniosku o świadczenie uzupełniające oraz koszty świadczeń zdrowotnych związanych z wydawaniem orzeczeń dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji są finansowane ze środków Funduszu Solidarnościowego.

2. Koszty obsługi, o których mowa w ust. 1, wynoszą łącznie 2% kwoty przeznaczonej na wypłatę świadczenia uzupełniającego.

3. W przypadku prawa do świadczeń, o których mowa w art. 2 ust. 2, lub ich zbiegu, wypłacanych przez organy właściwe inne niż Zakład Ubezpieczeń Społecznych lub Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, świadczenie uzupełniające oraz koszty, o których mowa w ust. 1, są finansowane ze środków budżetu państwa.

Art. 12–24. (pominięte)

Art. 25. Koszty obsługi wypłaty świadczenia uzupełniającego i koszty obsługi wniosku, o których mowa w art. 11 ust. 1, w roku 2019 wynoszą łącznie 2,5% kwoty przeznaczonej na wypłatę świadczenia uzupełniającego.

Art. 26. 1. W terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, osoby posiadające w tym dniu orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności i nieposiadające orzeczenia, o którym mowa w art. 2 ust. 1, mogą wystąpić z wnioskiem o wydanie tego orzeczenia wraz z wnioskiem o świadczenie uzupełniające, jeżeli jest spełniony warunek, o którym mowa w art. 2 ust. 2.

2. W przypadku wydania orzeczenia, o którym mowa w art. 2 ust. 1, świadczenie uzupełniające przysługuje od miesiąca złożenia wniosku o świadczenie uzupełniające, na zasadach określonych w ustawie.

Art. 27. 1. Ustalenie prawa do świadczenia uzupełniającego, na wniosek złożony do dnia 30 listopada 2019 r., następuje w terminie nie dłuższym niż 60 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

2. Świadczenie uzupełniające przysługuje od miesiąca złożenia wniosku o świadczenie uzupełniające, na zasadach określonych w ustawie.

Art. 28. 1. W okresie roku od dnia wejścia w życie ustawy lekarze – członkowie komisji lekarskich Zakładu Ubezpieczeń Społecznych mogą wydawać orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji albo orzeczenia o niezdolności do samodzielnej egzystencji, o których mowa w art. 2 ust. 1, jako lekarze orzecznicy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Lekarz – członek komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, który wydał orzeczenie, o którym mowa w ust. 1, jako lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, nie może wchodzić w skład komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych rozpatrującej sprzeciw lub zarzut wadliwości takiego orzeczenia.

Art. 29. 1. W terminie 14 dni od dnia wejścia w życie ustawy, minister właściwy do spraw pracy przekaze w formie nieoprocentowanej pożyczki Solidarnościowemu Funduszowi Wsparcia Osób Niepełnosprawnych środki Funduszu Pracy w kwocie 4000 mln zł, z przeznaczeniem na sfinansowanie wypłaty świadczenia uzupełniającego oraz kosztów obsługi wypłaty świadczenia uzupełniającego i kosztów obsługi wniosku, o których mowa w art. 11 ust. 1.

2. Warunki i terminy spłaty pożyczki określi decyzja ministra właściwego do spraw pracy – dysponenta Funduszu Pracy.

3. W celu umożliwienia przekazania z Funduszu Pracy pożyczki do Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych minister właściwy do spraw pracy – dysponent Funduszu Pracy, w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie ustawy, dokona zmiany w planie finansowym Funduszu Pracy, przez zmniejszenie stanu środków pieniężnych w stanie tego funduszu na koniec roku i zwiększenie należności.

4. W celu umożliwienia sfinansowania przez Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych świadczenia uzupełniającego i kosztów, o których mowa w ust. 1, ze środków pożyczki otrzymanej z Funduszu Pracy minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego – dysponent Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, w terminie 14 dni od dnia wpływu pożyczki, dokona zmiany w planie finansowym Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, przez zwiększenie planowanych zadań, kosztów realizacji zadań oraz środków pieniężnych i zobowiązań w stanie tego funduszu na koniec roku.

Art. 30. 1. W 2019 r. zmian w planie finansowym Funduszu Pracy i Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, o których mowa w art. 29 ust. 3 i 4, dokonuje się zgodnie z art. 29 ust. 12 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869), z tym że nie jest wymagana opinia sejmowej komisji do spraw budżetu.

2. Do zmian planów finansowych, o których mowa w ust. 1, nie stosuje się art. 52 ust. 2 pkt 2 lit. a i b ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Art. 31. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 2019 r., z wyjątkiem art. 21 oraz art. 24 pkt 2 lit. a i c, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.